وەزارەتی تەندروستی

ژمارە: ٧٨٥٧ لە ٢٠٢٣/٥/٤

پاڵپشت بە ئەحکامی هەردوو ماددەی (١٢) و (٣٢) لە یاسای پزیشکی دادی لەهەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (١٦)ی ساڵی ٢٠٠١ و ماددەکانی (٢) و ماددەی (٧) لە یاسای وەزارەتی تەندروستی ژمارە (١٥)ی ساڵی ٢٠٠٧ ئەم ڕێنماییەی خوارەوەمان دەرکرد:

ڕێنمایی ژمارە (١٤)ی ساڵی ٢٠٢٣

ڕێنمایی ئاسانکاریی لە جێبەجیکردنی حوکمەکانی یاسای پزیشکی دادی لە هەرێمی کوردستان – عێراق ژمارە (١٦)ی ساڵی ٢٠٠١

بەشی یەکەم
پێناسە و ئامانجەکان

ماددەی (١):

مەبەست لەم زاراوە ە دەستەواژانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم ڕێنماییە:

یەکەم: هەرێم: هەرێمی کوردستان - عێراق.

دووەم: وەزارەت: وەزارەتی تەندروستی لە هەرێم.

سێیەم: وەزیر: وەزیری تەندروستی لە هەرێم.

چوارەم: پەیمانگا: پەیمانگای پزیشکی دادی.

پێنجەم: بەڕێوەبەری پەیمانگا: بەڕێوەبەری پەیمانگای پزیشکی دادی.

شەشەم: ئەنجومەن: ئەنجومەنی پەیمانگای پزیشکی دادوەری.

حەوتەم: خزمایەتی هەتا پلەی سێیەم: بریتییە لە خزمایەتی لە ڕەچەڵەک یا ژن و ژنخوازیی لە پلەکانی خزمایەتی یەکەم یا دووەم یا سێیەم.

هەشتەم:کەسانی خاوەن پەیوەندیی بەهێز: ئەو کەسانەن کە پەیوەندییەکی هاوڕێیەتی یا دۆستایەتی پتەو پێکەوەیان دەبەستێتەوە یا ئەو کەسەی کە لە گەڵیدا دەژی یا هاوخوانیەتی و، ئەو کەسەی کە ناتوانێ بۆچوونی خۆی لە کێشەکەی ئەو دەربرێت بەبێ لایەنگیریی چاوەڕوانکراو.

ماددەی (٢): ئەم ڕێنماییە ئەم ئامانجانەی خوارەوە لەخۆ دەگرێت:

یەکەم: ڕێکخستنی کاری پزیشکی دادی لە هەرێم.

دووەم: بەرزکردنەوەی ئاستی لێهاتوویی ئەو کەسانەی کە لە پزیشکی دادی لە هەرێم کار دەکەن و، پەرەپێدانی کارەکانیان بۆ یارمەتیدانی دادپەروەری.

سێیەم: دیاریکردنی پەیکەری پەیمانگا و تایبەتمەندییەکانی و مەرج و ئەرکەکانی ئەو کەسانەی کە کاری تێدا دەکەن.

چوارەم: ڕێکخستنی ڕەوتی کارەکان لە پەیمانگای پزیشکی دادی و فەرمانگەکانی پزیشکی دادی لە ناوەندی پارێزگاکان.

ماددەی (٣):

پەیمانگای پزیشــکی دادی و فەرمانگەکانی پزیشــکی دادی لە پارێزگاکان بەم ڕێگایانەی خوارەوە هەوڵدەدەن بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانیان:

یەکەم: یەکخستنی شێوازی کاری پزیشکی دادی لە هەرێم و چاودێری جێبەجێکردنی.

دووەم: پێشکەشکردنی شارەزایی زانستی و تەکنیکی بۆ دامودەزگای دادوەریی و لایەنەکانی لێکۆڵینەوەی پەیوەندیدار.

سێیەم: ڕاهێنانی کادیرانی پزیشکی دادی و تەندروستی و تەکنیکی.

چوارەم: ئامادەکردنی توێژینەوەکانی پەیوەندیدار بە پزیشکی دادی.

پێنجەم: ئەنجامدانی شیکردنەوەی ئاماریی بۆ ڕووداوە پزیشکیە دادییەکان.

بەشی دووەم

پەیکەری پزیشکی دادی وبەشەکانی پەیمانگا و فەرمانگەکانی پزیشکی دادی لەپارێزگاکان و تایبەتمەندییەکانیان

ماددەی (٤):

یەکەم: پەیکەری پزیشکی دادی لە هەرێم لەمانەی خوارەوە پێکدێت:

أ- پەیمانگا کە بارەگاکەی لە هەولێری پایتەختە و بەســتراوەتەوە بە وەزارەت، کە (پزیشــکێکی دادی) بە پلەی (بەڕێوەبەری گشتی) سەرۆکایەتی دەکات و لە لایەن وەزیرەوە دەپاڵێورێت و بە بڕیاری سەرۆک وەزیران دادەمەزرێت، بە گوێرەی حوکمەکانی ماددەی نۆیەم لە یاســای پزیشــکی دادی لەهەرێمی کوردستان ژمارە (١٦)ی ساڵی ٢٠٠١.

ب- فەرمانگەکانی پزیشکی دادی لە ناوەندی پارێزگاکانی هەرێم کە لە ڕووی کارگێڕییەوە بەستراونەتەوە بە فەرمانگەکانی تەندروســتی لەم پارێزگایانە و، لە ڕووی تەکنیکیەوە بەســتراونەتەوە بە پەیمانگا وە پزیشکێکی دادی سەرۆکایەتی دەکات.

دووەم: وەزیر بۆی هەیە لەو پارێزگایانەی کە زانکۆی پزیشــکی تێدایە لە کاتی پێویســتدا فەرمانگەی پزیشکی دادی بگۆڕێت بۆ پەیمانگای دادی.

ماددەی (٥): پەیکەری پەیمانگا لەمانەی خوارەوە پێکدێت:

یەکەم: ئەنجومەنی پەیمانگا.

دووەم: بەشەکانی پەیمانگا.

ماددەی (٦):

ئەنجومەنی پەیمانگا بەم جۆرەی خوارەوە پێکدێت و دەسەڵاتەکانی خۆی بە گوێرەی دەقی هەر دوو ماددەی حەوتەم و هەشتەم لە یاسای پزیشکی دادی لە هەرێمی کوردستان ژمارە (١٦)ی ساڵی ٢٠٠١ بەکار دەهێنێت:

١- پەیکەری ئەنجومەنی پەیمانگا:-

یەکەم: ئەنجومەنی پەیمانگا پێکدێت لەمانەی خوارەوە:

١- بەڕێوەبەری پەیمانگا- سەرۆک.

٢- نوێنەرێک لە وەزارەتی (پێشمەرگە) کە وەزیری کاروباری (پێشمەرگە) لەنێوان پزیشکە سەربازییەکان هەڵیدەبژێرێت - ئەندام.

٣- نوێنەرێک لە وەزارەتی ناوخۆ کە وەزیری ناوخۆ هەڵیدەبژێرێت لەنێوان ئەفسەرانی پۆلیس کە نابێ پلەکەی لە موقەدەم کەمتر بێت و هەڵگری بڕوانامەی بەکالۆریۆس بێت لە یاسا یا فەرمانبەری یاسایی بێت لە کەسانی پسپۆڕ لە وەزارەتی ناوخۆ - ئەندام.

٤- نوێنەرێک لە ئەنجومەنی خوێندنی باڵا و توێژینەوەی زانستی لە هەرێم کە ئەنجومەن هەڵیدەبژێرێت لەنێوان وانەبێژانی وانەی پزیشکی دادی لە زانکۆکانی هەرێم – ئەندام.

٥- دادوەرێک کە نابێ پۆلەکەی لە پۆلی دووەم کەمتر بێت و ئەنجومەنی دادوەری هەڵیدەبژێرێت – ئەندام.

٦- داواکارێکی گشتی کە نابێ پۆلەکەی لە پۆلی دووەم کەمتر بێت وە ، وەزیری داد هەڵیدەبژێرێت – ئەندام.

٧- سەرۆک بەشەکانی پەیمانگای پزیشکی دادی – ئەندامان.

٨- سێ پزیشکی دادی کە وەزیر هەڵیدەبژێرێت – ئەندامان.

٩- پزیشکێکی پسپۆڕ کە وەزیر هەڵیدەبژێرێت بۆ ماوەی دوو ساڵ کە شیاوی درێژکردنەوەیە – ئەندام.

دووەم: ئەنجومەنی پەیمانگا هەر سێ مانگ جارێک کۆ دەبێتەوە و سەرۆکی ئەنجومەن بۆی هەیە بانگهێشتیان بکات بۆ کۆبوونەوە هەر کاتێک کە پێویست بێت و، ڕێژەکەش بە ئامادەبوونی دوو لەسەر سێی ئەندامانی ئەنجومەن تەواو دەبێت و، بڕیارەکان بە دەنگی زۆرینەی ئەندامانی ئامادەبوو دەردەچێت و، ئەگەر دەنگەکان یەکسان بوون، ئەوا ئەو لایەنەی کە دەنگی سەرۆکی لەگەڵە سەردەکەوێت.

سێیەم: ئەنجومەن بۆی هەیە کەسانی شارەزا و پسپۆڕ بانگهێشت بکات بۆ ئامادەبوون لە دانیشتنەکان بەبێ ئەوەی مافی دەنگدانیان هەبێت.

٢- ئەرکەکانی ئەنجومەنی پەیمانگا:

ئەنجومەنی پەیمانگا ئەم ئەرکانەی خوارەوەی لە ئەستۆیە:

یەکەم: ئامادەکردنی پلانی ساڵانەی پزیشکی دادی لە هەرێم و بەدواداچوونی جێبەجێکردنی.

دووەم: ئامادەکردنی بوودجەی ساڵانە و ژمێریاریی کۆتایی پەیمانگا و فەرمانگە پزیشکیەکانی سەر بەوان.

سێیەم: دانانی لیژنەیەک لە ئەندامانی خۆی کە لە سێ پزیشکی دادی پێکدێت، لەوانەی کە لە خزمەت بەردەوامن بۆ سەیرکردنی ئەو ناڕەزاییانەی کە سەبارەت بە ڕاپۆرتەکانی پزیشکی دادی پیشکەش دەکرێن.

چوارەم: پێشنیارکردنی ئەوەی کە بە شیاوی دەزانێت سەبارەت بە میتۆدەکانی پزیشکی دادی و خوێندنی باڵای پسپۆڕیی بۆ پزیشکانی دادی.

پێنجەم: پەسندکردنی کردنەوەی خولی ڕاهێنان بۆ خاوەن پیشە پزیشکی و تەندروستی و تەکنیکییەکان لە فەرمانگەکانی پزیشکی دادی.

شەشەم: پێشنیاری پێدانی مۆڵەتی خوێندن بە فەرمانبەرانی فەرمانگەکانی پزیشکی دادی یا شاندکردنیان.

حەوتەم: پێشـــنیاری پێدانی پاداشـــت بە فەرمانبەرانی فەرمانگەکانی پزیشـــکی دادی بۆ هاندانی ئەدای نایابیان.
هەشتەم: سەیرکردنی ئەو بابەتانەی کە لەلایەن وەزیر یان بەڕێوەبەری پەیمانگاوە رەوانەی لایان دەکرێت.
ماددەی (٧):
یەکەم: بەرێوەبەری پەیمانگا تایبەتمەندییەکانی لە ئەستۆ دەگرێت و ئەو دەسەڵاتانە بەکاردەهێنێت کە لە یاســای پزیشـــکی دادی هەرێمی کوردســـتان ژمارە (١٦) ی ســـاڵی ٢٠٠١ و ئەم ڕێنماییەدا هاتوون و، راستەوخۆ دەبەسترێتەوە بە وەزیر و، سکرتاریەتێک لەسەر ئاستی بەش هاوکاری دەکات.
دووەم: - ســـکرتاریەتی بەڕێوەبەری پەیمانگا لە لایەن فەرمانبەرێکەوە ســـەرۆکایەتی دەکرێت کە هەڵگری بڕوانامەی سەرەتایی زانکۆیی بێت لە یاسا یا کارگێڕی یا پسپۆڕییەکانی پەیوەست بە پزیشکی دادی کە نابێ پلەکەی لە پلەی شەشی پلەبەندیی فەرمانبەران کەمتر بێت و دەبێ خاوەن شارەزایی بێت و ئەم ئەرکانەی خوارەوە لە ئەستۆ دەگرێت: -
أ - رێکخستنی پۆستەی بەڕێوەبەری پەیمانگا و وادە و سەردان و دیمانە و کۆبوونەوەکانی.
ب - وەرگرتن و رێکخســـتنی نووســـراوەکان و ئامادەکردنی یاداشـــت و نووســـراوە دەرەکییەکان و بەدواداچوونیان.
ج - بەدواداچوونی پۆستەی نهێنی.
د - هەماهەنگی و بەدواداچوون و رێکخستنی پەیوەندیی نێوان بەشەکانی پەیمانگا و بەڕیوەبەرەکەی.
ه - بەدواداچوونی کۆبوونەوە و کۆنفرانسەکانی پەیوەندیدار بە پەیمانگا و پزیشکی دادی و بەدیکۆمێنت کردنیان.
و - یارمەتیدانی بەڕێوەبەری پەیمانگا لە جێبەجێکردنی ئەرک و تایبەتمەندییەکانی وەک ســـەرۆکی ئەنجومەنی پەیمـانگـا و بەدیکۆمێنـت کردنی کۆبوونەوە و بڕیـارەکـانی و بڵاوکردنەوەیـان و بەدواداچوونی جێبەجێکردنیان.
ماددەی (٨):
یەکەم: بەشـــەکانی پەیمانگا و بەشـــەکانی فەرمانگەکانی پزیشـــکی دادی لە پارێزگاکان لەمانەی خوارەوە پێکدێن:
أ - بەشی پشکنینی زیندووان.
ب - بەشی پشکنینی مردووان.
ج - بەشی تاقیگە.
د - بەشی وێنەگرتن و تیشک.
ه - بەشی ئامار و توێژینەوە.
و - بەشی ددان.
ز - بەشی کارگێڕی.
ح - بەشی یاسایی.
ط - بەشی ژمێریاری.

دووەم:
١- بەشی زیندووان و بەشی مردووان و بەشی ددان پزیشکێکی دادی پسپۆڕ سەرۆکایەتی دەکات و، بەشی وێنەگرتن وتیشک پزیشکێکی پسپۆڕ سەرۆکایەتی دەکات و، هەر یەک لەوانەش ژمارەیەک فەرمانبەر و یاریدەدەری پزیشکی هاوکاریان دەکەن.
٢- بە شی تاقیگە پزیشکێکی دادی سەرۆکایەتی دەکات و ژمارەیەک فەرمانبەر و یاریدەدەری پزیشکی هاوکاریی دەکەن.
٣- بەشی ئامار و توێژینەوە پزیشکێکی دادی یا پسپۆڕێکی بواری ئامار و توێژینەوە سەرۆکایەتی دەکات و ژمارەیەک فەرمانبەر و یاریدەدەری پزیشکی هاوکاری دەکەن.
٤- بەشی کارگێڕی و بەشی یاسایی و بەشی ژمێریاری لە هەر یەکە لە پەیمانگا و فەرمانگەکانی پزیشکی دادی لە پارێزگاکان، بەڕێوەبەری بەشێک سەرۆکایەتی دەکات کە نابێ لە پلەی شەشی پلەبەندیی فەرمانبەران کەمتر بێت و هەڵگری بڕوانامەی زانکۆیی سەرەتایی بێت لە یاسا یان کارگێڕی و ئابووری یا ژمێریاری یا فەرمانبەرێکی شارەزای ژمێریاری بێت.

سێیەم: وەزیر بۆی هەیە لەسەر پێشنیاری بەڕێوەبەری پەیمانگا بەشی نوێ لە پەیمانگا یا فەرمانگەکانی پزیشکی دادی لە پارێزگاکان بکاتەوە.

ماددەی (٩):بەشی پشکنینی زیندووان ئەم ئەرکانەی خوارەوەی لە ئەستۆدایە: -

یەکەم: خەمڵاندنی تەمەن.

دووەم: پێ سپێریی لەسەر کەسەکان و دایەنیی منداڵ.

سێیەم: ئالوودەبوون و نەخۆشییە جەستەییەکان و کەمئەندامی.

چوارەم: زەبری دەرەکی.

پێنجەم: پەیوەندییە سێکسیەکان و دیاریکردنی ڕەگەز.

شەشەم: دیاریکردنی رەچەڵەک.

حەوتەم: دووگیانی و لەبارچوون و لەباربردنی منداڵ.

هەشتەم: شیانبوون بۆ هاوسەرگیری.

نۆیەم: منداڵبوون و نەزۆکی و پەککەوتوویی سێکسی.

دەیەم: سەلامەتی هێزی عەقڵی بەهۆی دەسەڵاتبەندیی و پێسپێریی و سەرکاری و ئەوانیتر.

یازدەیەم: پشکنینی توانای جەستەیی بە مەبەستی دامەزراندن لە پۆستە گشتییەکان.

دوازدەیەم: هەر پشکنینێکی تر بۆ زیندووان کە لەرێگای لایەنە دادوەریی یا لێکۆڵینەوەکانەوە نێردراوە.

سێزدەیەم: دەربڕینی را و بۆچوون لەسەر رووداوە دادییەکان.

چواردەیەم: بەشداریکردن لە لیژنەکانی پشکنینی رووداوە دادییەکان.

ماددەی (١٠): بەشی پشکنینی مردووان ئەم ئەرکانەی خوارەوەی لە ئەستۆدایە: -

یەکەم: وەرگرتن و رادەستکردنی تەرمەکان و بەدیکۆمێنت کردنی لە تۆمارەکاندا.

دووەم: توێکاریی تەرم و ئەندامەکانی جەستە و دەرکردنی بڕوانامەی مردن دوای تەواوبوونی توێکاری.

سێیەم: پاراستنی تەرمەکان.

چوارەم: نۆژەنکردنەوەی بەفرگرەکانی تایبەت بە پاراستنی تەرمەکان.

پێنجەم: وەرگرتنی پەنجەمۆری تەرمە نەناسراوەکان لەڕێگەی بەڕێوەبەرایەتی بەڵگەی تاوان.

شەشەم:ڕێکخستنی فۆرمی ئاماری تایبەت بە تەرمە نەناسراوەکان لەڕێگەی بەڕێوەبەرایەتی بەڵگەی تاوان.

حەوتەم: بەدواداچوون بۆ رادەستکردنی تەرمە نەناسراوەکان بە خاوەنەکانیان دوای ناسینەوەیان بە پیشاندانی وێنە و وەرگرتنی زانیاری لێیان و دەرکردنی بڕوانامەی مردن.

هەشتەم: بەدواداچوون بۆ بابەتەکانی پەیوەندییدار بە تەرمە نەناسراوکان لە ئەگەری نەناسینەوەیان و بەدواداچوون بۆ ناشتنی ئەو تەرمانەی کە کەسوکاریان نەگەڕاونەتەوە بۆ وەرگرتنەوەیان بەپێی ماوە و حوکمەکانی هاتوو لە یاسای تەندروستی گشتی ژمارە (٨٩)ی ساڵی ١٩٨١.

ماددەی (١١):بەشی تاقیگە ئەم ئەرکانی خوارەوەی لە ئەستۆدایە: -

یەکەم: وەرگرتن و پشکنینی مادەی هۆشبەر و کارتێکەرە عەقڵییە دەستبەسەرداگیراوکان و ئەلکهول.

دووەم: پشکنینی بەکتریۆلۆژی.

سێیەم:پشکنینی شلەمەنی جەستە و قژ و ریشاڵەکان و ئەو پشکنینانەی تر کە خاوەن سروشتی پزیشکی دادین.

چوارەم: شیکاری دادی و ژەهراویبوون.

پێنجەم: پشکنینی سیرۆلۆژی.

شەشەم: پشکنینی تاقیگەیی پەرتەوازە.

حەوتەم: پشکنینی نمونە وەرگیراوەکان لە تەرمی مردووان.

هەشتەم:پشکنینی ئەو دەرمانانەی کە بۆ چارەسەر بەکاردێن یا ئەوانەی کە پەیوەندیان بە تاوان یان مردنەوە هەیە.

نۆیەم: پشکنینی بافتزانی.

ماددەی (١٢):بەشی وێنەگرتن و تیشک ئەم ئەرکانەی خوارەوەی لە ئەستۆدایە:-

یەکەم: وەرگرتنی توێژاڵە تیشکییەکان.

دووەم: ئەنجامدانی پشکنینی سۆنەر.

سێیەم: وەرگرتنی وێنە لە ڕووداوەکانی پشکنینی زیندووان و مردووان.

ماددەی (١٣): بەشی ئامار و توێژینەوە ئەم ئەرکانەی خوارەوەی لە ئەستۆدایە:-

یەکەم:- کۆکردنەوە و وردبینی داتا و ئامار و توێژینەوەکان.

دووەم: ڕێکخستن و کۆکردنەوە و ئامادەکردنی ئامارەکانی پەیوەست بە ڕووداوەکانی پزیشکی دادی.

سێیەم: ئامادەکردنی ڕاپۆرتی ساڵانەی تایبەت بە چالاکییەکانی پزیشکی دادی لە هەرێم.

چوارەم: تەواوکردنی مامەڵەی نووسراوەکانی پشتڕاستکردنەوەی مردن و بڕوانامەکانی مردن و بەدواداچوونی.

پێنجەم: ئامادەکردنی پلانی راهێنانی پزیشکی دادی بۆ فەرمانبەران و بەدواداچوون بۆ جێبەجێکردنی.

شەشەم: ئامادەکردن و بڵاوکردنەوەی توێژینەوە دادی و زانستییەکان.

ماددەی (١٤): بەشی کارگێڕی ئەم ئەرکانەی خوارەوەی لە ئەستۆدایە:-

یەکەم: بەدواداچوونی دیسپلینی فەرمانبەران و پێکهێنانی لیژنەکانی لێکۆڵینەوە و ئەو سزایانەی کە بەسەریاندا سەپێنراوە و جێبەجێکردنیان.

دووەم: رێکخستنی کاری سەرچاوە مرۆییەکان، خزمەتگوزارییە کارگێڕییەکان، بەڕێوەبردن و رێکخستنی کۆگاکان.

سێیەم: بەڕێوەبردن و سەرپەرشتیکردنی کارەکانی بیناسازی و چاککردنەوە و کارە ئەندازیارییەکان و لەحیمکاریی و ئاسنگەریی و لێکدان و نۆژەنکردنەوەی کەلوپەل و پێداویستیەکانی تر.

چوارەم: پاراستن و نۆژەنکردنەوە و چاککردنەوەی ئۆتۆمبێل و ئامێرە پزیشکی و خزمەتگوزارییەکان.

پێنجەم: ئەنجامدانی ئەو کار و ئەرک و تایبەتمەندییانەی کە لەلایەن بەڕێوەبەرەوە پێیان دەسپێردرێ.

ماددەی (١٥): بەشی یاسایی ئەم ئەرکانەی خوارەوەی لە ئەستۆدایە:-

یەکەم: بەڕێوەبردنی کاروباری یاسایی و دەربڕینی بۆچوون و پێدانی راوێژ لەسەر بابەتە یاساییەکان.

دووەم: بە شداریکردن لە ئامادەکردنی پرۆژە یا سا و ڕێنماییەکانی تایبەت بە پزیشکی دادی و دەربڕینی را و بۆچوون لەبارەیانەوە.

سێیەم: نوێنەرایەتیکردنی پەیمانگا یان فەرمانگەی پزیشکی دادی لە پارێزگاکان لەبەردەم دادگاکان و دەزگاکانی تری لێکۆڵینەوە و ئەوانی دیکە.

چوارەم: ئامادەکردن یان بەشداریکردن لە ئامادەکردنی توێژینەوەکانی تایبەت بە پزیشکی دادی.

ماددەی (١٦): بەشی ژمێریاری ئەم ئەرکانەی خوارەوەی لە ئەستۆدایە:-

یەکەم: هەستان بە کاری تۆمارە ژمێرییارییەکان و رێکخستنی مامەڵەکانی ئاڵوگۆڕ و دانان و رێکخستنی بەڵگەنامە و دەرخستە و چەکەکان و دەرخستەی بانکی و پێشینەکان و ئەمانەتەکان و داهات و خەرجییەکان و بەراوردکردنیان.

دووەم: رێکخستن و خەرجکردنی مووچەی فەرمانبەران و هەموو ئەو شتانەی کە پەیوەستن بە پلەبەرزکردنەوە و پاداشت و ئامادەنەبوون و لێبڕینەکان.

ماددەی (١٧):

بەڕێوەبەری فەرمانگەی پزیشکی دادی لە پارێزگا هەمان تایبەتمەندی و دەسەڵاتەکانی بەڕێوەبەری پەیمانگای هەیە لەو چوارچێوەیەی کە پەیوەستە بە بەڕێوەبردنی فەرمانگەی پزیشکی دادی لە پارێزگا و بەشەکانی بەپێی حوکمەکانی ئەم ڕێنماییە.

بەشی سێیەم
ڕێسا گشتییەکانی ڕەوتی کاری پزیشکی دادی

ماددەی (١٨):

یەکەم: وەسف و وردەکاری ئەو ڕووداوانەی کە لەلایەن دەسەڵاتی دادوەری یان لایەنی لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند ڕەوانەی پەیمانگا دەکرێن لە تۆمارێکی تایبەتدا تۆمار دەکرێن، کە تێیدا ژمارە و ڕێکەوت و ئەو لایەنەی کە ناردوویەتی و وەسفی حاڵەتی نێردراو و ڕێکەوتی وەرگرتن و ناوی کەسی وەرگر و هەر تێبینیەکی تر لەسەر شێوازی هەڵگرتن و بەرگکردنەکە تۆمار دەکرێت و، پسوولەیەکی وەرگرتن دەدرێت بەو کەسەی کە ڕێپێدراوە بە ڕادەستکردنی و هەموو ئەو وەسفانەی سەرەوەی تێدا جێگیر دەکرێت.

دووەم: دەبێ ناسنامەی کەسەکە یان تەرمەکە یا سەلامەتی ئەو کەرەستانەی کە نێردراون پشتڕاست بکرێنەوە و، لە ژێر ڕۆشنایی ئەوەشدا بەپێی حوکمەکانی ئەم ڕێنماییە بڕیار دەدرێت بە وەرگرتن یا گەڕاندنەوەی.

سێیەم: - پەیمانگا دەتوانێت ئەو کەرەستە یا ڕووداوانە ڕەت بکاتەوە کە ئاراستەی کراون ئەگەر مەرجەکانی ناردنیان تێدا نەبێت یا خود لە ئەنجامی پشکنینی سەرەتاییدا دەربکەوێت کە پاراستنی پاکەتەکان تەندروست نەبووە و بەدەر نەبووە لە پچڕان یان دەستکاری کردن.

چوارەم: - ئەگەر پەیمانگا بە هەر هۆکارێک بڕیاریدا بە ڕەتکردنەوەی وەرگرتنی کەرەستە نێردراوەکان، ئەوا پەیمانگا بەرگی کەرەستە نێرادراوەکان دەخاتە ناو بەرگێکی تر کە بە مۆری پەیمانگا مۆرکراوە و، دەیگەڕێنێتەوە بۆ لایەنی تایبەتمەندی خۆی –تەنانەت پاش دانان و تۆمارکردنیشی بۆ دڵنیابوون لە ناوەڕۆکەکەی و دەستکاری نەکردنی پێش دەستپێکردنی تاقیکردنەوەکە.

ماددەی (١٩):

یەکەم:- بەڕێوەبەری پەیمانگا یان بەڕێوەبەری فەرمانگەی پزیشکی دادی لە پارێزگاکان ڕووداوی وەرگیراو ڕەوانەی بەشی پەیوەندیدار دەکات یان دەینێرێت بۆ لیژنەیەک کە لە سێ پزیشکی دادی پێکهاتووە، ئەگەر پاساوێک بۆ ئەو کارە هەبێت.

دووەم:- وەک ڕیزپەڕێک لەحوکمەکانی بڕگەی (یەکەم)ی ئەم مادەیە، ڕووداوەکانی پەیوەست بە تاوانەکانی دژ بە ڕەوشت و ئادابی گشتی و، ڕووداوی خەمڵاندنی تەمەن دەخرێنە بەردەم لیژنەیەک کە لە سێ پزیشکی پسپۆڕ پێکهاتوون.

سێیەم: بەڕێوەبەری پەیمانگا، بە فەرمانێکی کارگێڕی لیژنەیەکی هەمیشەیی پێکدەهێنێت بۆ پشکنینی ڕووداوەکانی پەیوەست بە تاوانەکانی دژ بە ڕەوشت و ئادابی گشتی و، ڕووداوەکانی خەمڵاندنی تەمەن و، هەرکاتێک پێویست بوو ئەوا پێداچوونەوەی بۆ دەکرێت.

چوارەم: بەڕێوەبەری پەیمانگا یان بەڕێوەبەری فەرمانگەی پزیشکی دادی لەپارێزگاکان هەر کاتێک کە بە گونجاوی بزانێت،دەتوانێت بڕیار لەسەر پێکهێنانی هەر جۆرە لیژنەیەکی پشکنینی هەمیشەیی بدات

پێنجەم: هیچ ئەندامێکی لیژنەکانی پشـــکنینی هەمیشـــەیی ناگۆڕدرێت، جگە بە داواکارییەک کە تێیدا هۆکـارەکەی دیـاری کرابێـت یـان لەسـەر بنەمـای بوونی هۆکـارێـک لە هۆکـارەکـانی نـاکۆکی بەرژەوەندییەکان ، بەپێی بڕیاری بەڕێوەبەری پەیمانگا یان بەڕێوەبەری فەرمانگەی پزیشـکی دادی لەپارێزگاکان.

شەشەم: لە ئەگەری گۆڕینی هەر ئەندامێکی لیژنەی پشکنینی هەمیشەیی بە هەر هۆکارێک بێت، ئەمە لە راپۆرتی پزیشـکی دادی ئەو رووداوەی کە پشـکنینەکەی لەسـەر ئەنجامدراوە تۆمار دەکرێت لەگەڵ ئاماژەدان بە هۆکاری گۆڕینەکە.

ماددەی (٢٠):

بەشـــەکان یان لیژنەکانی پشـــکنین ئەو رووداوانەی کە بۆیان رەوانە دەکرێن، هەر لەگەڵ وەرگرتنیان لە تۆمارێکی تایبەتدا تۆماریان دەکەن، کە تێیدا رێکەوتی وەرگرتنیان لە پەیمانگا و ژمارەی هاتووی گشـتی لە پەیمانگا، ژمارە و رێکەوت و لایەنی دادوەری یا لێکۆڵینەوەی داواکاری پشکنین، وەسفەکانی کەرەستە یا حاڵەتە وەرگیراوەکە و هەر تێبینیەکی تر کە لەسەر بەرگ یا پاکەتەکانیان هەبێت تۆمار دەکرێن.

ماددەی (٢١):

لیژنەی پشکنین یان پزیشکی دادی تایبەتمەند - پێش دەستپێکردنی پشکنینەکە - ناسنامەی کە سەکە یا تەرمی مردووەکە یان مادەی نێردراو پشـتڕاسـت دەکاتەوە بە هاوتاکردنی وەسـف و تایبەتمەندییەکانی لەگەڵ ئەوەی کە لە نووسـراوی داواکاری پشـکنین یا فۆرمی داواکاری توێکارییدا نووسـراوە، هەروا سەرنجی ناسنامە (لە سەر مەچەکی تەرمەکە)، مۆری سەر قۆڵ و وێنەی سەر نووسراوە رەوانەکراوەکە دەدات و، هەموو ئەمانە لە سەرەتای راپۆرتی پزیشکی دادیدا جێگیر دەکات

ماددەی (٢٢):

یەکەم: لیژنەی پشـکنین یا پزیشـکی دادیی تایبەتمەند پشـکنینی پێویسـت ئەنجام دەدات بەپێی بنەما پزیشکی و تەکنیکییە باوەڕپێکراوەکان.

دووەم: راپۆرتێکی پزیشـــکی دادی - هەر لەگەڵ تەواوبوونی پشـــکنینەکە و دەرکەوتنی ئەنجامەکانی - رێکدەخرێت کە وەسفی تەواوی رووداوە پزیشکیە پشکنراوەکە و، ئەو رێکارانەی کە تەواو کراون و، ئەنجامی ئەو پشـکنینانەی کە ئەنجام دراون و، هەر تێبینیەکی تر لەخۆدەگرێت کە پشـکنەر لەڕووی دادییەوە بە گرنگی دەزانێت و، هەموو ئەو دەقە یاسـایی یا رێنماییانە دەخاتەڕوو، کە پێویسـتە لە راپۆرتەکەدا باس بکرێن.

سێیەم: راپۆرتی پزیشکی دادی لەلایەن بەڕێوەبەری پەیمانگا یا بەڕێوەبەری فەرمانگەی پزیشکی دادی لە پارێزگا پەسند دەکرێت و ئینجا مۆر دەکرێت.

ماددەی (٢٣):

پەیمانگا و فەرمانگەی پزیشـــکی دادی لە پارێزگاکان پابەندن بە ئەنجامدانی پشـــکنینە پێویســـتەکان و ناردنی ئەنجامەکان لە ماوەیەکی گونجاودا، لەو سـنوورەی کە پێویسـتە بۆ ئەنجامدانی پشـکنینەکە و دەرکەوتنی ئەنجامەکانی و، نابێ لەو ماوەیەی کە پێویســـتە زیاتر دوابخرێت، جگە لە هۆکارێکی ڕەوا نەبێت، کە ئەمەش لە راپۆرتی کۆتایی پزیشکی دادیدا ئاماژەی پێدەکرێت.

ماددەی (٢٤):

یەکەم: پەیمانگا یا فەرمانگەی پزیشـکی دادی لە پارێزگاکان دەبێت دەسـتبەجێ دادوەری لێکۆڵینەوە یان فەرمانگەی لێکۆڵەری دادوەری یان دەسـەڵاتی لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند ئاگادار بکاتەوە، ئەگەر ئەو کە سەی کە پێویستە پشکنینی بۆ بکرێت رەتیکردەوە پشکنینەکە ئەنجام بدات یان ئەو نموونەیەی کە پێویستە پێشکەشی بکات، بۆ ئەوەی رێوشوێنی پێویست بەپێی حوکمەکانی ماددەی (٧٠) لە یاسای بنەماکانی دادگایی کردنی سزایی ژمارە ٢٣ی ساڵی ١٩٧٠ی هەموارکراو بەرامبەری بگیرێتەبەر.

دووەم: پەیمانگا و فەرمانگەی پزیشـکی دادی لە پارێزگاکان دەبێ رژد بن لەسـەر ئەوەی کە پشـکنینی پزیشکی دادی و وەرگرتنی نموونە لە ئافرەتان لەڕێگەی ئافرەتان یان بە ئامادەبوونی ئافرەتێک وەک هاوکار ئەنجام بدرێت، مەگەر ئەوەی کە بە هەر هۆکارێک نەتوانرێت ئەمە ئەنجام بدرێت.

ماددەی (٢٥):

یەکەم: پشـکنینی توێکاری تەرم ئەنجام نـادرێت، جگە بە بڕیـاری دادوەری لێکۆڵینەوە یـان لێکۆڵەری دادوەریی تایبەتمەند نەبێت، ئەویش بەپێی فۆرمی داوای توێکاری کە بە مۆری لایەنی لێکۆڵینەوەی نێرەر مۆر کراوە.

دووەم: فەرمانگەی لێکۆڵەری دادوەریی تایبەتمەند یان لایەنی لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند دەبێت ئەو تەرمە بنێرێت بۆ پەیمانگا یان فەرمانگەی پزیشـکی دادی لە پارێزگاکان، کە بڕیارە توێکاری بۆ ئەنجام بدرێت لەگەڵ فۆرمی داوای توێکاری تەرم کە لەگەڵ ئەم رێنماییەدا هاوپێچ کراوە.

سـێیەم: دەکرێت تەرمەکە بەبێ توێکاری رادەسـت بکرێتەوە بە بڕیارێکی هۆکاردار لەلایەن دادوەری لێکۆڵینەوە، کە دەکرێت ئەمەش لەڕێگەی لێکۆڵەری دادوەریی تایبەتمەندەوە بەدەستبهێنرێت.

چوارەم: پەیمانگای پزیشـکی دادی یا فەرمانگەی پزیشـکی دادی دەتوانێت فۆرمی توێکاری بۆ فەرمانگەی لێکۆڵەری دادوەریی تایبەتمەند لە پەیمانگاکە بنێرێت بە مەبەسـتی ناردنی بۆ لایەنی لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند و، لە ئەگەری نەبوونی ئەو فەرمانگەیەی کە پێشـتر باسـکرا، ئەوا فۆرمەکە راسـتەوخۆ دەنێردرێت بۆ لایەنی لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند.

پێنجەم: ئەگەر هاویشتراوی ئاگرین یان سەرەگولـــــەی ئاگرین یان هەر تەنێکی تر لە تەرمەکە دەرهێنرا، ئەوا دەبێت لێکۆڵەری دادوەریی تایبەتمەند ئاگادار بکرێتەوە بۆ رێکخسـتنی کۆنووسـی رەوتی لێکۆڵینەوەی تایبەت بەم بابەتە.

ماددەی (٢٦):

پزیشکی دادی دوای تەواوکردنی پرۆسەی توێکاری تەرمەکە، بڕوانامەی مردنی پزیشکی دادی رێکدەخات بەپێی نموونەی بڕوانامەی مردنی باوەڕپێکراو کە لەلایەن وەزارەتەوە پەسەندکراوە، هەروەها وێنەیەکی رەسەنیشی دەدات بە کەسوکاری مردووەکە لەڕێگەی بەشی یاسایی لە پەیمانگا.

ماددەی (٢٧):

نابێ توێکاری تەرمێک بکرێت، ئەگەر گومانی بوونی نەخۆشـییەکی پەتای لێ بکرێت کە کەوتووەتە ژێر رێساکانی تەندروستی نێودەوڵەتی و،پەیمانگا دەبێت بەخێرایی دادوەری لێکۆڵینەوە لەڕێگەی فەرمانگەی لێکۆڵەری دادوەریی تایبەتمەند و لایەنە تەندروستیە پەیوەندیدارەکان لەم بابەتە ئاگادار بکاتەوە.

ماددەی (٢٨):

یەکەم: نابێت گۆڕ هەڵبدرێتەوە بۆ پشــکنینی تەرمی مردوو، تەنیا بە بڕیاری دادوەری لێکۆڵینەوە یان دادگای ســزایی تایبەتمەند نەبێت بەپێی ماددەی (٧١) لە یاســای بنەماکانی دادگایی کردنی ســزایی ژمارە (٢٣)ی ساڵی ١٩٧١ی هەموارکراو.

دووەم: پەیمانگا یا فەرمانگەی پزیشـکی دادی لە پارێزگا، پزیشـکێکی دادیی بۆ ئامادەبوون لە هەڵدانەوەی گۆڕ دەســت نیشــان دەکات لەســەر داوای لایەنی دادوەریی تایبەتمەند و لەســەر بنەمای بڕیاری دادوەری لێکۆڵینەوە.

سـێیەم: پزیشـکی دادیی دەسـت نیشـانکراو ئامادەی پرۆسـەی هەڵدانەوەی گۆڕەکە دەبێت بۆ دەرهێنانی تەرمی مردووەکە بەمەبەسـتی وەسـفکردن یان توێکاریی بۆ خسـتنەڕووی هۆکاری مردنەکە یان گرتنەبەری هەر ڕێوشوێنێکی تر کە دادوەری لێکۆڵینەوە داوای کردووە و، بۆی هەیە کە نۆڕین لەسەر تەرمە دەرهێنراوەکە ئەنجام بدات یا پشـکنینی بۆ بکات لەسـەر گۆڕەکە یا بیگوازێتەوە بۆ بەشـی تایبەت لەبەر ڕۆشـنایی پێداویسـتیە پزیشـکیەکان و لەبەر ڕۆشـنایی ئەنجامی داواکراو لە نۆڕینی تەرمەکە بەپێی بڕیاری دادوەری لێکۆڵینەوە.

بەشی چوارەم
ڕووداوە دادییەکان و ڕێکارەکانی

ماددەی (٢٩):

یەکەم: ڕووداوی پێشهاتەکانی ڕۆژانەی خاوەن بەرکەوتنی سووک بریتیین لە بەرکەوتنەکانی برینداربوون و ســووتـان و ژەهراویبوون بە هەموو جۆرەکـانیەوە، بەبێ گوێـدانە هۆکـاری بەرکەوتنەکە و شێوازەکەی یان ئامرازی ڕوودانەکەی.

دووەم: پزیشکی دادی پشکنین بۆ برینە سووکەکان دەکات و تێبینیەکانی لە ڕاپۆرتی سەرەتایی پزیشکی دادیدا تۆمار دەکات، لەوانەش دەسـتنیشـانکردنی جۆری بەرکەوتنەکە و ئەو ئامێرەی کە بووەتە هۆکاری و، کاتی ڕوودانی و ماوەی پێویست بۆ چاکبوونەوەی و هەروەها بارودۆخی بەرکەوتووەکە.

سێیەم: ڕاپۆرتی سەرەتایی پزیشکی دادی لە دامەزراوە تەندروستیە گشتیەکان بە سێ وێنە دەنووسرێت، کە یەکێکیـان دەدرێتە فەرمـانگەی لێکۆڵەری دادوەری تـایبەتمەنـد، دووەمیـان دەدرێتە لایەنی لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند یان کەسـی بەرکەوتوو یا کەسـێکی یاوەری بەرکەوتووەکە بەپێی دۆخەکە دوای نووسـینەوەی ناسـنامە یان ژمارەکەی و وێنەی سـێیەم لەو دامەزراوە تەندروسـتییەدا هەڵدەگیرێت کە لێی دەرچووە.

چوارەم: ئەگەر هەر پزیشـکێک لە یەکێک لە دامەزراوە تەندروسـتییە گشـتیەکان یان تایبەتیەکان گومانی ئەوەی هەبوو کە بەرکەوتنی نەخۆشـەکە بەهۆی کردەوەیەکی تاوانکارییەوە بووە، چ بووبێتە هۆی مردنی یان نەبووبێت، ئەوا پێویستە پاش چارەسەرکردنی بەرکەوتووەکە، ئەو بنکەی پۆلیسە ئاگادار بکاتەوە کە دەکەوێتە سنوورە جوگرافییەکەی و، لە ئەگەری مردنی، ئەوا پێویستە تەرمەکە ڕەوانەی فەرمانگەی پزیشکی دادی بکات بۆ توێکاریی و دیاریکردنی هۆکاری مردنەکەی و، هەروەها پێویستە وێنەیەکی سەرجەم ڕاپۆرتە سەرەتاییە پزیشکیەکان ڕەوانە بکات

ماددەی (٣٠):

یەکەم: رووداوی پێشهاتەکانی رۆژانەی خاوەن بەرکەوتنی مەترسیدار بریتین لەو بەرکەوتنانەی کە بە سروشتی خۆیان وا دەخوازن کە بەرکەوتوو لە نەخۆشخانە بخەوێندرێ بۆ ئەوەی لەژێر چاودێریدا بێت بۆ بەدواداچوونی ئەنجامی بەرکەوتنەکە، وەک بەرکەوتنی سەر و جەستە یان ئەو بەرکەوتنانەی کە زیانە ناوخۆییەکانی هەمیشە لەگەڵ زیانە رواڵەتییەکاندا یەکناگرێتەوە، یاخود پێویستی بەوەیە بەرکەوتووەکە لەژێر چاودێریدا بێت بۆ دەستنیشانکردنی بارودۆخەکەی یان بۆ ئەنجامدانی نەشتەرگەری یان پشکنینی پزیشکی یان تیشکی.

دووەم: پێش وەرگرتنی ئەو کەسەی کە تووشی بەرکەوتنی مەترسیدار بووە لە نەخۆشخانە، ئەوا دەبێت پزیشک ئەو زیانە دیارانەی کە بینویەتی و هەروا ئەو نیشانە کلینیکیانەی کە تێبینی کردووە لە راپۆرتی سەرەتایی پزیشکیدا تۆماری بکات.

سێیەم:

أ- پزیشک دەبێ پابەند بێت بە نەشێواندنی ناوچەی بەرکەوتنەکە و لە ئەگەری ناچاربوونی بە گرتنەبەری هەندێک رێوشوێن لە شوێنی بەرکەوتنەکە، ئەوا دەبێت بە وردی باسی بکات.

ب- لە ئەگەری بەرکەوتنی کەسی بەرکەوتوو بە بەرکەوتنی ئاگرین، ئەوا پێش دەستپێکردنی نەشتەرگەریی، ئەوەی کە لە شوێنەواری کاریگەرییەکانی تەقەکردن دەبینرێت لە پەروەندەی کەسی بەرکەوتوودا تۆمار دەکرێت، وەک سووتاویی یان رەشبوونەوە یان نەخشی بارووتی.

چوارەم:

أ- دەکرێت کەڵک لە پشکنینی تیشکی وەربگیرێت بۆ دڵنیابوون لە بارودۆخی ئێسکەکان یان بۆ دڵنیابوون لە بوونی فیشەک یان هەر تەنێکی نامۆی تر بۆ زانینی شێوازەکەی و دیاریکردنی شوێنەکەی و خاڵی چوونە ژوورەوەی.

ب- ئەگەر فیشەکی ئاگرین یا هەر تەنێکی تر لە جەستەی کەسی بەرکەوتوودا دەرهێنرا، ئەوا دەبێت بە برێکی پێویست لە لۆکەی نەرم دابنرێت و بپێچرێتەوە بۆ ئەوەی لەگەڵ راپۆرتی سەرەتایی پزیشکیدا بنێردرێت بۆ لایەنی تایبەتمەند و، هەموو ئەمانەش دەبێت دوای دەرچوونی بەرکەوتوو لە نەخۆشخانە لە پەروەندەی بەرکەوتوو و لە راپۆرتی پزیشکیدا تۆمار بکرێن.

پێنجەم: هەموو ئەو رێکارە پزیشکی و نەشتەرگەریانەی کە بۆ بەرکەوتوو ئەنجام دەدرێن، دەبێت لە پەروەندەی بەرکەوتوودا تۆمار بکرێن.

شەشەم: پزیشکی چارەسەرکەر، لانیکەم هەموو هەفتەیەک راپۆرتێکی پزیشکی خولەکی لەسەر بارودۆخی بەرکەوتوو بە بەرکەوتنی مەترسیدار دەردەکات و ئەو لایەنی لێکۆڵینەوەیە ئاگادار دەکاتەوە کە ناردویەتی و، تێیدا بارودۆخی بەرکەوتوو و ئەو پێشکەوتن یا گۆڕانکارییانە دەست نیشان دەکات هەتا ئەو کاتەی کە کەسی بەرکەوتوو لە نەخۆشخانەدایە.

ماددەی (٣١):

یەکەم: ئەگەر بارودۆخی بەرکەوتووەکە بەشێوەیەک باشتر بوو بێت کە گومان ناکرێت ببێتە هۆی تێکچوونی حاڵەتەکەی، یان ئەگەر هیچ پێویستیەک بۆ مانەوەی لە نەخۆشخانەدا نەما، ئەوا لەلایەن پزیشکی چارەسەرکەر بڕیاری دەرچوونی لە نەخۆشخانە دەدرێت.

دووەم: راپۆرتی کۆتایی کەسی بەرکەوتوو لەگەڵ دەرچوونی لە نەخۆشخانە دەنووسرێت، کە رێکەوتی وەرگرتن و رێکەوتی دەرچوون و هەموو ئەو رێکارانەی چارەسەرکردن کە بۆی ئەنجامدراون و ماوەی چاوەڕوانکراو بۆ چاکبوونەوەی لە خۆ دەگرێت.

سێیەم: ئەگەر دووبارەکردنەوەی پشکنینی کەسی بەرکەوتوو پێویست بێت بۆ ئەوەی بوون یان نەبوونی پلەی پەککەوتوویی بزانرێت، ئەوا دەبێت ئەمە لە راپۆرتی کۆتاییدا تۆمار بکرێت.

ماددەی (٣٢):

یەکەم: نابێت هیچ نەخۆشێک یان بەرکەوتوویەک ناچار بکرێت بە ملکەچبوون یا قبووڵکردنی چارەسەری پزیشکی، جگە لە تووشبووان بە نەخۆشیە گواستراوەکان یان گیرۆییەکان یان پەتاکان.

دووەم: نابێت لە رووداوە پزیشکیە دادییەکاندا بەرکەوتوو دەربکرێت لە ئەگەری بوونی پێویستییەک بۆ بینینی، مەگەر ئەوەی کە بتوانرێت – بەبێ هیچ گرفتێک - لە دەرەوەی دامەزراوەی تەندروستی بەردەوام بێت لە چارەسەرکردن.

سێیەم: ئەگەر کەسی بەرکەوتوو (جگە لە ڕاگیراوەکان) یا کەسوکارەکەی رەتیانکردەوە لە نەخۆشخانە بمێننەوە، ئەوا بەڵگەیەکی نووسراو لە خۆی یان کەسوکارەکەی وەردەگیرێت کە پشتگیری ئەم کارە دەکات.

چوارەم: لایەنی لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند بە زووترین کات ئاگادار دەکرێتەوە لە رەتکردنەوەی کەسی بەرکەوتوو بۆ وەرگرتنی چارەسەر یان مانەوەی لە نەخۆشخانە، بە مەرجێک کە بارودۆخی بەرکەوتوو بەر لە دەرچوونی لە نەخۆشخانە و، ئەو رێکارانەی چارەسەرکردن کە پێشتر بۆی ئەنجامدراون باس بکرێن.

ماددەی (٣٣):

لە ئەگەری چاکبوونەوەی بە تەواوەتی کەسی بەرکەوتوو، ئەوا پزیشکی چارەسەرکەر راپۆرتی چاکبوونەوەی تەواوەتی دەردەکات و، لە پەروەندەی بەرکەوتوو هەموو ئەو تێبینیانەی خۆی تۆمار دەکات کە لەڕووی لێکۆڵینەوەوە گرنگن و، هەروا باس لە هەموو ئەو رێوشوێنانەی چارەسەرکردن دەکات کە گرتوویەتەبەر و، جەخت لەسەر کە چاکبوونەوەی بە تەواوەتی بەرکەوتوو دەکاتەوە لەگەڵ دیاریکردنی پلەی پەککەوتوویی.

ماددەی (٣٤):

یەکەم: لە حاڵەتی روودانی مردنی کەسی بەرکەوتوو، ئەوا فەرمانگەی لێکۆڵەری دادوەری تایبەتمەند یان لایەنی لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند ئاگادار دەکرێتەوە.

دووەم: پزیشــکی چارەســەرکەر، خۆی لە دەســت لێدانی تەرمی بەرکەوتووکە دەپارێزێت و، رادەســتی کەســوکارەکەی ناکات و، بڕوانامەی مردنی بۆ دەرناکات و، بەرپرســە هەتا ئەو کاتەی کە رادەســتی لایەنی لێکۆڵینەوەی تایبەتمەندی دەکات.

سێیەم: پزیشکی چارەسەرکەر، جلوبەرگی بەرکەوتوو و کەرەستەی سەر تەرمەکەی دەپارێزێت و کەلوپەل و وەســفەکانیان تۆمار دەکات و، لەگەڵ تەرمەکەدا لەبەرامبەر پســوولەیەکدا رادەســتی لایەنی تایبەتمەندی دەکات.

چوارەم: پزیشـکی چارەسـەرکەر، بۆی هەیە تەرمەکە لەگەڵ پەروەندەکەی بنێرێت بۆ فەرمانگەی پزیشـکی دادی و، فەرمانگەی پزیشـکی دادی لەسـەریەتی لەگەڵ پەروەندەکەدا وەریبگرێت و بیپارێزێت هەتا پێشـکەشـکردنی فۆرمی داوای توێکاریی یان بڕیارێکی دادوەریی نووسـراو بۆ رادەسـتکردنی بە کەسوکارەکەی بە بێ ئەنجامدانی توێکاریی.

ماددەی (٣٥):

یەکەم: توێکاریی جەســتە ئەنجام نادرێت بەبێ داوای نووســراوی فەرمانگەی لێکۆڵەری دادوەری یان لایەنی لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند یان بڕیاری دادگای تایبەتمەند، کە بە شێوەی فۆرمی داوای توێکاریی پێشـکەش دەکرێت و، بە دەسـتی پۆلیسـێک یان یەکێک لە فەرمانبەرانی لێکۆڵینەوە دەنێردرێت و ژمارە یان ناوەکەی لەسەر فۆرمەکە تۆمار دەکرێت.

دووەم: تەرمەکە رادەسـت دەکرێتەوە لەگەڵ ئەو جلوبەرگە یان ئەو کەرەسـتانەی کە لەگەڵیدایە و، لایەنی داواکاری پشـکنین بە پێویسـتی زانیوە بینێرێت، چوونکە پەیوەندیی بە رووداوەکەوە هەبووە، لە بەرامبەر واژۆکردن لەو شـوێنەی کە لە فۆرمی داواکاری توێکارییدا دیاریکراوە وەک دانانێک بە وەرگرتنی لە پزیشـک یا کارمەندی تایبەتمەند کە ناو و سیفەت و کاتژمێر و رێکەوتی وەرگرتنەکەی تێدا نووسـراوە و، وێنەیەکی فۆرمەکە لای خۆیان دەپارێزن و، وێنەیەکی تری دەگەڕێننەوە بۆ ئەو لایەنی لێکۆڵینەوەیە کە ناردوویەتی بە دەستی ئەو باوەڕپێکراوەی کە تەرمەکەی هێناوە.

ماددەی (٣٦):

یەکەم: دەبێ توێکاریی تەواوەتی تەرمەکە بەپێی بنەما پزیشـکی و توێکارییەکان ئەنجام بدرێت و، نابێت رازی بن بە پشـکنینی رواڵەتی یان توێکاری بەشـەکی، هەرچەندە زیانە رواڵەتییەکانیش ئاشـکرا بن یاخود وا پیشان بدەن کە هۆکارن مردن.

دووەم: پێویســتە پزیشــکی دادی - پێش ئەنجامدانی توێکاری – ئاگادار بێت لە هەلومەرج و وردەکاریی رووداوەکە و بۆی هەیە بە هەر رێگایەکی بەپەلە کە بە شـیاوی دەزانێت داوای زانیاری لەلایەنی لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند بکات، بەمەرجێک کە ئەمە رێکارەکانی توێکاریی دوا نەخات .

ماددەی (٣٧):

یەکەم: تەرمەکە بەپێی بنەما پزیشـکی و توێکارییەکان لە دەرەوە و ناوەوە پشـکنینی بۆ دەکرێت و، هەر زیانێک یان پەتای نەخۆشـی تێدابێت تۆمار دەکرێت و خانەکانی فۆرمی توێکاری پزیشـکی دادی بە تێبینیەکانی پزیشک پڕ دەکرێنەوە بە رستەیەک کە روون و شیاوی تێگەیشتن بێت.

دووەم: هەموو نیشانەکانی مردن (الرمیة) و پلەی دەرکەوتنیان و شوێنەکانیان و وەسفە جیاکەرەوەکانی تەرمەکە و، وەسفی جلو بەرگەکانی بەری و وردکارییەکانی و زیانەکانی یان هەر مادەیەکی نامۆ هەبێت تۆمار دەکرێن.

سێیەم: پزیشکی دادی دەتوانێت لە کاتی پێویستدا، نمونەی هەناو یا هەر شتێکی تر بنێرێت بە مەبەستی ئەنجامدانی پشکنینی شانەیی یان بەکتریۆلۆجی یان کیمیاویی بۆ دڵنیابوون لە هۆکاری مردنەکە.

چوارەم: ئەنجامی پشکنینەکان و بینینەکان لەو بەشانەی کە لە فۆرمەکەدا بۆیان دیاریکراوە تۆمار دەکرێن.

پێنجەم: پزیشکی دادی بە دەرەنجامێکی راشکاوانە بە پشتبەستن بە بینینەکانی و ئەو پشکنینە تاقیگەییانەی کە بەدەستی هێناوە کۆتایی بە راپۆرتەکەی دەهێنێت و ئاماژە بە هۆکاری راستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆی مردنەکە دەکات. ئەگەر نەتوانێت هۆکاری مردنەکە دیاری بکات بە هەر هۆیەک بێت یان لەبەر ئەوەی کە مەحاڵە هۆکارەکەی دیاری بکرێت، ئەوا تەنیا بە رستەی (ناتوانرێت هۆکاری مردنەکە دیاری بکرێت) ئاماژەی پێدەکات.

شەشەم: پزیشکی دادی لەسەر هێڵکاریی جەستەیی هاوپێچکراو بە فۆرمی راپۆرتی توێکاری پزیشکی دادی ئاماژە بە شوێنە بەرکەوتووەکان لەسەر تەرمەکە دەکات.

ماددەی (٣٨):

یەکەم: پزیشکی دادی پێویستە ئاگادار بێت لە هەموو ئەو هەلومەرجانەی کە پێویستن بۆ هەڵدانەوەی گۆڕ و وردەکارییەکانی رووداوەکە و بارودۆخەکەی و، هەروەها ئەو بابەتە یا خاڵانەی کە لایەنی لێکۆڵینەوە یان لایەنی دادوەریی تایبەتمەند دەیانەوێت لەڕێگەی توێکاریی تەرمەکە یان پاشماوەکانی پێی بگەن.

دووەم: پزیشکی دادی پشکنین دەکات بۆ تەرمی دەرهێنراو یان ئەوەی کە لێی بە جێماوە بۆ گەڕان بە دوای شوێنەواری زەبر و پەتای نەخۆشییەکان.

سێیەم: لە رووداوەکانی گومانی ژەهراوییبوون یا رووداوەکانی تر کە پێویست بکات، ئەوا هەناو کە بە شێوەی ئاسایی خۆی پارێزراوە، دەنێردرێت بۆ پشکنین و شیکاریی تاقیگەیی.

چوارەم: ئەگەر بێت بۆگەن بوون زیاتر بێت، ئەوا بڕێک کە نابێ لە کیلۆیەک کەمتر بێت لەو مادە تواوانەی کە لە ناوسکدا هەیە وەردەگیرێن و دەنێردرێن بۆ پشکنین و شیکاریی تاقیگەیی.

پێنجەم: لە حاڵەتەکانی گومانی ژەهراوی بوون لە ئەنجامی خواردنی ژەهری کانزایی، نموونەی قژ و نینۆک و کۆتاییەکانی ئێسکە درێژەکان وەردەگیرێت، ئەمەش جگە لە وەرگرتنی نموونەی ئەو خاکەی کە دەکەوێتە سەرەوە و بنەوەی تەرمەکە، هەروەها لە خاکی نزیک لە شوێنی ناشتنەکە، کە بە چاو وا دیارە پیس نەبووە بەو شتەی کە لە تەرمەکەدا تواوەتەوە، بۆ دڵنیابوون لەوەی کە خاکەکە دوورە لە مادە ژەهراوییەکان.

شەشەم: پزیشکی دادی بە وردیی پشکنینی ئێسکەکان دەکات دوای ئەوەی شانە نەرمەکانی سەریان دادەماڵێت بۆ ئەوەی تێبینی شوێنەواری زەبر بکات لەسەریان لەوانەش لەسەر لامە ئێسک.

حەوتەم: ئەگەر هۆکاری مردنەکە روون بێت، ئەوا پزیشــکی دادی رای ســەرەتایی خۆی لەســەر هۆکاری مردنەکە دەنووســێت و، لەگەڵ ئەو کەســانەی کە لەگەڵیدا بەشــدار بوون لە لیژنەی لێکۆڵینەوە بۆ هەڵدانەوەی گۆڕەکە و نۆڕین لەســەر تەرمەکە، پەڕەی نۆڕینەکە واژۆ دەکەن، بەڵام دواتر راپۆرتی پزیشــکی توێکاری پاشــکۆ پێشــکەش دەکات، کە هەموو خاڵە پێویســتەکانی تایبەت بە چۆنێتی ناسینەوەی تەرمەکە و دەستنیشــانکردن و وەسـفکردنی تایبەتمەندییەکانی لەخۆ دەگرێت، لەگەڵ تۆمارکردن و وەسفکردنی نیشانەکانی گۆڕانکاریی مردنەکە بەو جۆرەی کە لەسەر تەرمەکە بینراون.

ماددەی (٣٩):

یەکەم: پزیشــکی دادی دەبێت لە بڕوانامەی مردندا، کە دوای توێکاری دەریدەکات هۆکاری مردنەکە تۆمار بکات کە پێی گەیشتووە و، ئەگەر پشکنینی تر پێویست بکات بۆ گەیشتن بە هۆکاری مردنەکە، ئەوا لەو خانەیەی کە دانراوە بۆ ئاماژەدان بە هۆکاری مردنەکە دەنووســێت (مردنەکە گومانلێکراوە و رێکاری پێویست ئەنجامدراوە). ئەگەر پزیشکی دادی بە هەر هۆیەک نەیتوانی هۆکاری مردنەکە بە شــێوەی کۆتایی دەســتنیشــان بکات، وەک پەرەســەندنی بۆگەن بوونی تەرمەکە، ئەوا دەنووسێت (هۆکاری مردنەکە نەزانراوە).

دووەم: وێنەیەکی بڕوانامەی مردن دەدرێت بە کەســوکاری مردووەکە و، وێنەکەی تریش لەو دامەزراوە تەندروستییە هەڵدەگیرێت، کە پزیشکی دەرکەری بڕوانامەی مردن سەر بەو دامەزراوەیە.

ماددەی (٤٠):

یەکەم: پەیمانگا و فەرمانگەی پزیشــکی دادوەری لە پارێزگاکان دەبێ تۆمارێک دابنێن بە ناوی (تۆماری تەرمە توێکاری کراوەکان) کە تێیدا زانیارییەکانی پەیوەست بە ناسنامەی مردووەکە تۆمار دەکرێن، هەر لەگەڵ وەرگرتنی تەرمەکە بەپێی ئەوەی لە فۆرمی دواوی توێکاریدا نووسراوە وێڕای ئاماژەدان بە کاتژمێر و رێکەوتی وەرگرتن و ناسنامە و ناوی وەرگری تەرمەکە.

دووەم: پاشــماوەی خانەکانی تۆماری تەرمە توێکاریی کراوەکان دوای تەواوبوونی پرۆســەی توێکاری پڕ دەکرێنەوە، لەوانەش زانیارییە ســەرەتاییەکان ســەبارەت بە تەرمەکە و پوختەی رێکارەکان و ئەنجامی توێکارییەکە.

سێیەم: وێنەیەکی بڕوانامەی مردن و تەرمەکە و ئەو جلوبەرگانەی کە لەگەڵیدا بوون رادەستی کەسوکاری مردووەکە دەکرێنەوە، دوای ئەوەی واژۆ دەکەن بە وەرگرتنی لە خانەی ئامادەکراو بۆ ئەو مەبەســتە لە (تۆماری تەرمە توێکاریی کراوەکان)، هەروا ئاماژە بە ناو و ناســنامەی وەرگرەکە و پەیوەندیی بە مردووەکە و ناونیشانەکەی و ئامرازەکانی پەیوەندییکردن لەگەڵ ئەو کەسانە دەدرێت.

چوارەم: وەک ریزپەڕێک لە حوکمەکانی بڕگەی (ســێیەم)ی ئەم ماددەیە، نابێت جلوبەرگی مردووەکە رادەست بکرێتەوە، ئەگەر زیانێکی وای تێدا بێت بەهۆکاری چەکی ئاگرین یان ئامێری تیژ یان کوتانە بڕین یان هەر شوێنەوارێک کە ئاماژە بێت بۆ ئامێر یان ئامراز یان هۆکاری رێ تێچووی مردنەکە.

پێنجەم: جلوبەرگەکانی مردوو - کە رادەستی کەسوکارەکەی نەکراون - دوای ئەوەی بەستەبەند دەکرێن و دەپێچرێنەوە لەگەڵ راپۆرتی پزیشکی توێکاری رادەستی لایەنی لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند دەکرێن.

ماددەی (٤١):

یەکەم: بە وردیی ناسنامەی کەسی نێردراو بۆ پشکنین لە رووداوە سێکسییەکان دەپشکنرێت لەرێگای پشت راستکردنەوەی رێکارە تەندروست و باوەڕپێکراوەکان لە داواکاری پشکنین وەک (مۆری مەچەک، وێنەی ئەو کەسەی کە لکێنراوە بە نووسراوی داواکاری پشکنین و، وێنە زیادەکان و هتد).

دووەم: ئەو رووداوانەی کە بۆ پشکنین دەنێردرێن لە تۆماری پەیمانگا یا فەرمانگەی پزیشکی دادیدا تۆمار دەکرێن، پاشان دەست دەکرێت بە پشکنینی پێویست.

سێیەم: ئەو تێبینییە پزیشکیانەی کە لەکاتی پشکنیندا دەبینرێن تۆمار دەکرێن، هەروەها نموونە لە زێ یا کۆم یا کۆئەندامی زاوزێی نێر وەردەگیرێت بەپێی جۆری پشکنینی داواکراو، یا بەپێی تێبینی ئەو پیسبوون و شوێنەوارانەی کە لە دەوروبەری ئەندامی زاوزێدا هەن و پێدەچێت پەیوەندیی لەنێوان ئەوان و ئەو کردارە سێکسییەدا هەبێت کە پشکنینی بۆ دەکرێت.

چوارەم: ئەو راپۆرتە پزیشکی ە دادییەی کە دەربارەی رووداوە سێکسییەکان دەردەچێت، میکانیزمەکانی پشت راستکردنەوەی ناسنامەی کەسەکە، ئەو رێکارانەی کە ئەنجامدراون،تێبینییەکان، شوێنەوارەکان، ئەنجامی پشکنینی تاقیگەیی و ئاکام و ئەنجامی کۆتایی لەخۆ دەگرێت.

ماددەی (٤٢):

یەکەم: پشکنینی تاقیگەیی بریتییە لە پشکنین و شیکردنەوەی هەموو ئەو نموونە یا سەمپڵانەی کە پزیشکی پشکنەر بە پێویستی دەزانێت بۆ پشکنین یا شیکاریی تاقیگەیی، لەوانە خوێن، میز، شۆشتنی گەدە، جلو بەرگ و تەنە نامۆکان کە لە کەسانی بەرکەوتوو یا تەرمەکان دەرهێنراون.

دووەم: هەموو رێوشوێنێکی پێویست دەگیرێتەبەر بۆ رێگریکردن لە خراپبوون یا تێکچوونی نموونەکە یا سەمپڵەکە، ئەوەی پێویستە وشک بکرێتەوە وشک دەکرێتەوە، یا لەناو گیراوەیەکی پارێزەر یا لەناو ئەلکهولی پەتیدا هەڵدەگیرێت، بەپێی جۆری نموونە یا سەمپڵەکە یا پشکنینەکە.

سێیەم:

أ- ئەو جلوبەرگانەی - کە پزیشک بەپێویستی دەزانێت پشکنین و شیکاریی تاقیگەیی لە سەر بکات – بە شێوەیەکی تەواوەتی دەنێردرێت بۆ پشکنینی تاقیگەیی بەبێ برین یا پارچەکردن، تەنانەت ئەگەر شوێنی پیسبوونەکەش دیار بێت. ئەو بە شانەی کە پیس بوونە نابێت بە مەبە ستی نیشانەکردنیان بە بۆیاخ نیشانە بکرێن و، دەتوانرێت پارچە کاغەزێک یان قوماشێک بە شوێنی پیسبوونەکە یا لە بەرامبەریدا هەڵبواسرێت و، ئەو خاڵانەی کە پێویستە بۆ پشکنەری تاقیگەیی روونبکرێنەوە لەسەری بنووسرێن.

ب- جل و بەرگ لە شوێنێکی کراوە وشک دەکرێتەوە بەبێ بەکارهێنانی هیچ ئامرازێک وەک ئاگر یا وشککەرەوەی ئۆتۆماتیکی و، هەروەها لە شوێنێکی سەلامەتدا دەهێڵرێتەوە بۆ ئەوەی لە دەستکاریکردن و تێکدان پارێزراو بێت.

چوارەم:
أ- ئەو نموونە یا سەمپڵانەی کە دەنێردرێن بۆ شیکاریی تاقیگەیی دەبێت بە توندوتۆڵی رووپۆش بکرێن و بە مۆم و مۆری فەرمی مۆر بکرێن، بە جۆرێک کە رێگری بکات لە دەست لێدان یان دەستکاریکردنی سەمپڵ یا نموونەکە و، ئەمەش دەبێت بە وردیی لە نامەی ناردنەکەدا ئاماژەی پێبدرێت.
ب- لەیبلێکی بینراو دەلکێندرێ بەسەر پاکەتی ئەو نموونە یا سەمپڵانەی کە بۆ پشکنینی تاقیگەیی نێردراون، کە ناونیشانی ئەو تاقیگەیەی کە بۆی نێردراوە، جۆری نموونەکە، لایەنی لێکۆڵینەوە، ژمارە و رێکەوتی داواکارییەکە و، ژمارە و رێکەوتی نووسراوی داواکاری پشکنینی تاقیگەیی لەخۆ دەگرێت.
پێنجەم: نموونە یا سەمپڵەکان هاوپێچ دەکرێن بە نووسراوێک کە – بەدەر لەوانەی لە بڕگەی سێیەمی ئەم مادەیەدا هاتووە - سەرچاوەی نموونە یا سەمپڵەکان، جۆری ئەو پشکنینەی کە داواکراوە، سروشتی مادەی پارێزەر و پوختەیەکی هەلومەرجی رووداوەکەی تێدابێت لەگەڵ ئاماژەدان بە ژمارە و رێکەوتی نووسراوی لایەنی لێکۆڵینەوە یا دادوەریی پەیوەندییدار.
شەشەم: نموونە تاقیگەییە کان لەلایەن پزیشکی پشکنەرەوە راستەوخۆ دەنێردرێن بۆ تاقیگە تایبەتمەندەکان، سەرەڕای ئاگادارکردنەوەی ئەو لایەنی لێکۆڵینەوە کە داوای پشکنینی کردووە.

ماددەی (٤٣):

یەکەم: نموونەکانی پشکنینی بەکتریۆلۆجی لەسەر سلایدی شووشە دەنێردرێت بۆ پشکنینی میکرۆبەکان و پاشماوەی کەرەستەی خۆراک بۆ دڵنیابوون لە بوونی میکرۆب کە دەبنە هۆی ژەهراویبوونی خۆراکی و، هەروەها نموونەکانی خوێن بۆ ئەنجامدانی کاردانەوەی سفلیس و میز بۆ سەلماندنی دووگیانی.
دووەم: نموونە هەناوییەکان دەبڕدرێن و لەناو بوتڵێک یا چەند بوتڵێکی خاوەن دەرچەی بەربڵاودا هەڵدەگیرێن - لەژێر چاودێریی پزیشکدا بۆ ناردنی بە مەبەستی ئەنجامدانی پشکنینی پاتۆلۆجي – کە پڕ دەکرێت بە بڕێکی گونجاو لە گیراوەی فۆرمالینی شلکراو بە رێژەی ١٠٪ لە (بەشێکیش لەناو گیراوەی فۆرمالینی خەست بە رێژەی ٤٠٪ لەگەڵ سێ بەش ئاوی دڵۆپێنراو).

سێیەم:
أ - نموونەی هەناو بۆ پشکنینی ژەهرەکان - کە بۆ مەبەستی پشکنینی تاقیگەیی کیمیاویی وەرگیراوە دەخرێنە ناو بوتڵێکی شووشەیی خاوێن و لەناو بڕێکی پێویست لە ئەلکهولی پەتیدا هەڵدەگیرێن.
ب - نموونەیەک لەو ئەلکهولەی کە بۆ پاراستنی هەناو بەکارهاتووە وەردەگیرێت و دەخرێتە ناو بۆری تاقیکردنەوە و لەگەڵ نموونەی هەناو دەنێردرێت بۆ پشکنین بە مەبەستی دڵنیابوونەوە لەوەی کە مادە پارێزەرەکە هیچ ماددەیەکی ژەهراویی تێدا نەبووە.
ج - نابێت ئەلکهول بە کاربهێنرێت بۆ هەڵگرتنی نموونە کان لە رووداوە کانی گومانی ژەهراویبوون بە فۆسفۆر، مادە هۆشبەرە بەهەڵمبووەکان و مادە هایدرۆکاربۆنییەکان و، لەبری ئەوە گیراوەی خوێی فیزیۆلۆژی بەکاردێت.
د - وێنەیەکی ئەو شتانەی کە لە توێکاریدا دەبینرێن و ئەو زانیاریانەی کە لە داواکاری توێکاریدا هاتوون، لەگەڵ داواکاری پشکنینی ژەهراویبوون هاوپێچ دەکرێن.
ه - وێنەیەک لە راپۆرتی پشکنینی ژەهراویبوون لەگەڵ راپۆرتی پزیشکی توێکاریی هاوپێچ دەکرێت.

ماددەی (٤٤):

ئەگەر ئەو پیسبوونەی کە پێویستە لە تاقیگەدا پشکنینی بۆ بکرێت - بە مەبەستی پشکنینی کیمیاویی - لەسەر دیوار یا شتێکی نەگوازراوە بێت یا بە هەر هۆکارێکی تر نەتوانرا نموونەکەی وەربگیرێت یا بگوازرێتەوە، ئەوا پیسبوونەکە دەگوازرێتەوە بە دانانی پارچەیەک لە گۆزی تەڕکراو بە ئاوی دڵۆپێنراو لەسەر شوێنی پیسبوونەکە بۆ ماوەیەکی پێویست بۆ دڵنیابوون لەوەی کە شوێنەواری پیسبوونەکە دەگوازرێتەوە بۆ سەر گۆزەکە وبە روونی تێیدا دەردەکەوێت. پاشان وشک دەکرێتەوە و بە پێچراویی و مۆرکراویی رەوانە دەکرێت لەگەڵ نموونەیەک لەو گۆزە و ئاوە دڵۆپێنراوەی کە بەکارهاتووە و، لەگەڵ نووسراوێکدا کە هاوپێچ دەکرێت و داوای پشکنین دەکات، بە مەبەستی دڵنیابوون لە نەبوونی هیچ کارلێککردنێکی هاوشێوە کە لەوانەیە لەڕووی تاقیگەییەوە لەسەریان دەربکەوێت.

ماددەی (٤٥):

یەکەم: پزیشک دەتوانێت هاویشتراوەکان و قەوانەکان و کەلوپەلە نامۆکانی تر کە لە کاتی پشکنین یا توێکاریدا دەستی بەسەردا دەگیرێت لەگەڵ راپۆرتی پزیشکیدا بیگەڕێنێتەوە بۆ ئەو لایەنەی کە داوای پشکنینی کردووە و، پێش پێچانەوە و مۆرکردنی هەر پارچەیەک بە بڕێکی گونجاو لە لۆکەی نەرم دایدەپۆشێت.

دووەم: پزیشک دەتوانێت هاویشتراوەکان و قەوانەکان و تەنە نامۆکانی تر کە لە جەستەی بەرکەوتوو یان تەرمەکەدا دەرهێنراون راستەوخۆ بینێرێت بۆ لایەنی تەکنیکی تایبەتمەند بۆ پشکنین و ، هەروەها بۆ زانینی وەسفەکانیان لەوانەش جۆری گوللەکان یان قەوانەکان و عەیارەکەیان و ، لەسەریەتی لایەنی لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند ئاگادار بکاتەوە و ، لە راپۆرتی پزیشکی دادی تایبەت بە رووداوە پزیشکی ەکاندا ئاماژە بە ئەنجامی پشکنینی تەکنیکی لەسەر ئەو تەنە نامۆیانە بکات کە دەرهێنراون.

سێیەم: پزیشکی دادی و یاریدەدەرەکانی دەبێ سوور بن لەسەر پاراستنی تەنی نامۆی دەرهێنراو، جا چ هاویشتراوی ئاگرین یان ئەوانی تر بوو بێت و ، هەروەها رێگری بکەن لە روودانی هەر جۆرە رووشاندن یا شێواندنێک لەسەریان و، ئەگەر شتێکی لەو شێوەیە بە ئەنقەست یا بەهۆی کەمتەرخەمی یان لە ئەنجامی رووداوێکی لاوەکیدا روو یدا ، ئەوا دەبێ ئەمە لە نووسراوی داوای پشکنینی تەکنیکیدا تۆمار بکەن بۆ ئەوەی پسپۆڕی پشکنین پێش ئەنجامدانی پشکنینەکە لەو بابەتە ئاگادار بێت.

ماددەی (٤٦):

پزیشک لە دامەزراوە تەندروستییە گشتی و تایبەتەکاندا هەڵدەستێ بە ئەنجامدانی فریاگوزاریی سەرەتایی بۆ بەرکەوتووەکە بەبێ ئەوەی داوای پشکنین لە لایەنی لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند بکات، هەروەها دەستبەجێ لایەنی لێکۆڵینەوەی تایبەتمەند ئاگادار دەکاتەوە بۆ گرتنەبەری ئەوەی کە بە گونجاوی دەزانێت، لەگەڵ ناردنی راپۆرتی پزیشکی سەرەتایی، و وەڵامدانەوەی ئەو پرسیارە روونکەرەوانەی کە پەیوەندییان بە سروشتی بەرکەوتنەکە و ئاستی مەترسییەکەی و ئامێرە بەکارهاتووەکان لەو بەرکەوتنانەی کە گومان دەکرێ پەیوەندییان بە رووداوێکی تاوانکارییەوە هەبێت لە یەکێک لەم حاڵەتانەی خوارەوەدا:

یەکەم: بەرکەوتنی بریناویی جا چ ئاگرین بێت یان بڕندە یا کوتران یان کوترانە بڕین.
دووەم: بەرکەوتنی سووتاویی جا چ ئاگرین بێت یان کوڵاویی یا کیمیاویی یان کارەبایی یان شتی تر.
سێیەم: ڕووداوەکانی خنکان یان خنکان لە ئاو.
چوارەم: ڕووداوەکانی ژەهراویبوون و ئەلکهول و مادە هۆشبەرەکان.
پێنجەم: ڕووداوە ئاساییەکانی نەشتەرگەریی کە لە ماوەی بیست و چوار کاتژمێری یەکەمدا بە مردنێکی چاوەڕواننەکراو کۆتایی دێت و، ئەگەری زۆرە کە بێهۆشکەر یا نەشتەرگەر پەیوەندییان بە هۆکاری مردنەکەوە هەبێت.
شەشەم: ئەو ڕووداوانەی مردن کە پزیشکی چارەسەرکەر ناتوانێ هۆکاری مردنەکە دەستنیشان بکات.
حەوتەم: ئەو ڕووداوانەی کە لە پەیمانگاکانی پاتۆلۆجی یان دامەزراوە تەندروستییە گشتیەکان یان تایبەتیەکان بۆ مەبەستێکی زانستی توێکاریی دەکرێن و، لە کاتی توێکاریی تەرکەمەدا نیشانەی گومانلێکراو دەدۆزرێتەوە کە خاوەن سەرچاوەیەکی ناسروشتین و پەیوەندییان بەو هۆکارانەوە نییە کە تەرمەکە لەپێناویدا توێکاریی کراوە.
هەشتەم: ڕووداوە سێکسییەکان جا چ زینا بێت یان دەستدرێژیی بێت یا نێربازی.
نۆیەم: دووگیانبوونی نایاسایی یان لەباربردن یان لەبارچوون یان خوێنبەربوونی منداڵدان و ئەوانی ترکە لەسەر ئەندامی زاوزێدا دەبینرێن، کە لەوانەیە بە کردار یا هۆکاری ناسروشتییەوە سەریانهەڵدابێت.
دەیەم: - تەوژمی کارەبایی.

ماددەی (٤٧):

یەکەم: پەیمانگا فۆرمەکانی پەیوەست بە ڕووداوەکانی پزیشکی دادی و ڕاپۆرتە پزیشکیەکانیان دەردەکات و بە شێوازی خولەکی پێداچوونەوەیان بۆ دەکات.
دووەم: لەکاتی پڕکردنەوەی فۆرمەکان یان نووسینی ڕاپۆرتە پزیشکیەکان، پزیشک پابەندە بەمانەی خوارەوە:
أ - پڕکردنەوەی هەموو خانەکانی فۆرم یا ڕاپۆرتی پزیشکی.
ب - پەیڕەوکردنی ئەو ڕێنمایی و ڕاسپاردانەی کە لە فۆرم یا ڕاپۆرتی پزیشکیدا چەسپاون، ئەگەر هەبوون.
ج - وەسفێکی وردی هەموو زیانە جەستەییە ڕواڵەتییەکان لەگەڵ قەبارە و شوێنەکانیان، هەریەکەیان بە جیا و، لەگەڵ ئاماژەدان بە قووڵایی هەریەکەیان.
د - شوێنی زیانەکان لە ڕووداوە توێکارییەکان لە هێڵکاریی پێشەوە و پشتەوەی جەستەی مرۆڤدا تۆمار دەکرێن کە لەگەڵ ڕاپۆرتی پزیشکی توێکارییدا هاوپێچکراوە.
ە - بەپێی توانا دیاریکردنی ئەو ئامێرەی کە بووەتە هۆکاری زیانەکان و، ئاماژەدان بە هۆکاری ڕاستەوخۆی مردنەکە و، لە حاڵەتی پەتای نەخۆشی تێکەڵاو (اختلاطية) یا ناتێکەڵاو (غير اختلاطية) پەیوەندییەکەی بە هۆکاری مردنەکەوە دیاری بکرێت.

و - ئەگەر جۆرەکانی بەرکەوتنی جەستەیی زۆر بن (بۆ نموونە ئاگر و بڕین)، ئەوا دەبێ ئاماژە بەوە بدرێت کە ئایا ئەگەری مردن هەیە بەهۆی ئەو تێکدانەی کە لەڕێگای یەک جۆری بەرکەوتنەوە دروست بووە.

ز - نابێ وشەیەک یا رستەیەک لە راپۆرتەکەدا هەڵبکڕێندرێت یا بگۆڕدرێت بەبێ واژۆی پزیشکی رێکخەر لە شوێنی گۆڕانکارییەکە.

ح - تێبینییەکانی پزیشکی پشکنەر لە شوێنێکی گونجاو لەسەر فۆرمی پزیشکی دادی تۆمار دەکرێت وێڕای تۆمارکردنی ئەنجامی پشکنینی تاقیگەیی.

ط - پابەندبوون بە نووسینی راپۆرتەکان و پڕکردنەوەی فۆرمە پزیشکییەکان بە زاراوەی پزیشکی و بە زمانی کوردی یان عەرەبی، بەکەڵکوەرگرتن لە هەر دوو هێڵکاریی پێشەوە و پشتەوەی جەستەی مرۆڤ کە هاوپێچ کراوە بە فۆرمی راپۆرتی پزیشکی دادی.

بەشی پێنجەم
تانەدان لە راپۆرتە پزیشکیەکان

ماددەی (٤٨):

راپۆرتی پزیشکی دادی - جا چ لەلایەن پزیشکی دادی یا لیژنەی پزیشکی دادییەوە دەرچووبێت- ملکەچە بۆ تانەلێدان بەشێوەی نارەزایەتی لەبەردەم لیژنەی نارەزایەتییەکان کە لەلایەن ئەنجومەنی پەیمانگاوە پێکهێنراوە بەپێی ماددەی (هەشتەم/بڕگە سێیەم) لە یاسای پزیشکی دادی لە هەرێمی کوردستان - عێراق ژمارە (١٦)ی ساڵی ٢٠٠١.

ماددەی (٤٩):

یەکەم: دادگا یان داواکاری گشتی بۆی هەیە بە هەر هۆکارێک کە بەگونجاوی بزانێت نارەزایەتی دەرببڕێت بەرامبەر بە راپۆرتی پزیشکی دادی لەڕێگەی نووسراوێکی فەرمی کە ئاراستەی پەیمانگا یافەرمانگەی پزیشکی دادی دەکات لەپارێزگا کەتێیدا هۆکاری نارەزایەتییەکە دەخاتەڕوو

دووەم: کەسانی پەیوەندییدار بە راپۆرتی پزیشکی دادی بە رەزامەندیی دادگا مافی نارەزاییان هەیە، کە بە گەڵاڵەنامەکی (لائحة) نووسراو کە هۆکارەکانی نارەزایەتییەکە لەخۆ دەگرێت پێشکەشی دادگای تایبەتمەندی دەکەن و، دەنێردرێت بۆ پەیمانگا یا فەرمانگەی پزیشکی دادی لە پارێزگا، لەگەڵ رەزامەندیی دادوەری لێکۆڵینەوە یا دادگای تایبەتمەند.

ماددەی (٥٠):

یەکەم: ئەو نارەزایەتیانەی کە سەبارەت بە راپۆرتی پزیشکی دادی وەرگیراون، هەر لەگەڵ گەیشتنی، هاوپێچ بە دۆسیەی ئەو رووداوە پزیشکییەی کە راپۆرتی نارەزایەتی لەسەر دەربارەی دەرچووە، رەوانەی لیژنەی نارەزایەتییەکان دەکرێت کە بەپێی یاسا پێکهاتووە.

دووەم: نارەزایەتییەکە لە تۆماری لیژنەی نارەزایەتیەکان تۆمار دەکرێت و، لیژنەکەش کۆدەبێتەوە بۆ سەیرکردنی لە ماوەیەک کە نابێ لە (٦٠) رۆژ زیاتر بێت لە رێکەوتی تۆمارکردنی نارەزایەتیەکە لەلایان.

سێیەم: لیژنەی نارەزایەتییەکان بڕیاری خۆی سەبارەت بە نارەزایەتییەکە دەردەکات لە ماوەیەک کە نابێ لە دوو هەفتە زیاتربێت لە رێکەوتی کۆبوونەوەی بۆ سەیرکردنی نارەزایەتییەکە و، دادگای تایبەتمەند یا لایەنی نارەزایی ئاگادار دەکاتەوە.

چوارەم: بڕیاری لیژنەی نارەزایەتیەکان تەنیا لە روانگەی پزیشکی دادییەوە بنبڕە.

ماددەی (٥١):

ئەو راپۆرتە پزیشکیانەی کە لەلایەن پزیشکانی دیکە، جگە لە پزیشکی دادی لەسەر داوای دەسەڵاتی دادوەری یان لایەنی لێکۆڵینەوەی پەیوەندیدار رێکدەخرێن، ملکەچن بۆ نارەزایەتی دادگا یان داواکاری گشتی یان کەسانی پەیوەندیدار لەبەردەم ئەو دامەزراوە تەندروستییانەی کە پزیشکی رێکخەری راپۆرتە پزیشکی ەکە سەر بەوانە.

بەشی شەشەم

حوکمە گشتی و کۆتاییەکان

ماددەی (٥٢):

یەکەم: نابێ پێشنیار بکرێت بە رەوانەکردنی هیچ رووداوێکی پزیشکی لە پارێزگایەکەوە بۆ پارێزگایەکی تر، جگە لە حاڵەتی پێویست یان بۆ مەبەستی تەکنیکی، پزیشکی یان ئاسایشی نەبێت و بەم مەرجانەی خوارەوە دەبێت:

١- بڕیاری رەوانەکردنی رووداوە پزیشکی ە دادییەکە بۆ پارێزگارییەکی تر لە لایەن دادوەری لێکۆڵینەوەی تایبەتمەندەوە دەربچێت.

٢- ئەو دادگای تاوانەی کە دادوەری لێکۆڵینەوە سەر بەوانە، بە رەوانەکردنەکە رازی بێت.

دووەم: بەڕێوەبەری پەیمانگا یان بەڕێوەبەری فەرمانگەی پزیشکی دادی لە پارێزگا بە نوسراو پێشنیارێک دەخاتە بەردەم دادوەری لێکۆڵینەوە بۆ رەوانەکردنی رووداوە پزیشکی ەکە بۆ پارێزگایەکی تر، کە تێیدا هۆکاری رەوانەکردنەکە دەخاتەڕوو لە ماوەیەک کە زیاتر نەبێت لە (٤٨) کاتژمێر لەگەیشتنی رووداوی پزیشکی دادی بۆ لای ئەوان و، دادوەری لێکۆڵینەوە بۆی هەیە داوای رەوانەکردنەکە قبوڵ بکات یان رەتی بکاتەوە.

سێیەم: ئەگەر دادوەری لێکۆڵینەوە پێشنیاری رەوانەکردنی رووداوە پزیشکی ەکە بۆ پارێزگایەکی تر رەت بکاتەوە، ئەوا پێویستە پەیمانگا یان فەرمانگەی پزیشکی دادی تایبەتمەند رێکارەکانی پشکنین و ئامادەکردنی راپۆرتی کۆتایی پزیشکی دادی داواکراو تەواو بکات.

چوارەم: پەیمانگا یان فەرمانگەی پزیشکی دادی لە پارێزگا بڕیاری دادوەری لێکۆڵینەوە جێبەجێ دەکات بۆ رەوانەکردنی رووداوە پزیشکیەکە بۆ پارێزگایەکی تر هەرکاتێک دادگای تاوان پەسەندی کرد، تەنانەت ئەگەر هیچ پێشنیارێکیشی لەو بارەیەوە نەکردبێت.

ماددەی (٥٣)

یەکەم:- پزیشکی دادی بۆ بەجێگەیاندنی ئەرکەکەی دەتوانێت داوای هاوکاری لە کە سانی پسپۆڕ و لایەنە پەیوەندیدارەکان بکات و، دەبێ لە راپۆرتی کۆتایی پزیشکی دادییدا ئاماژە بەمە بکات.

دووەم:- بەڕێوبەری پەیمانگا دەتوانێت داوای هاوکاری لە پزیشکی پسپۆڕ یان هەر لایەنێکی تایبەتمەند بکات بۆ بەجێگەیاندنی ئەرکە دیاریکراوەکان یان پێشکەشکردنی شارەزایی تەکنیکی یان پزیشکی دیاریکراو.

ماددەی (٥٤):

راپۆرتی پزیشکی دادی پێویستە نهێنی بێت و، دەبێت هەموو ڕێوشوێن و ڕێگایەک بگیرێتەبەر بۆ پاراستنی ئەم نهێنییە.

ماددەی (٥٥):

یەکەم: نابێ هیچ پزیشکێکی دادی یان هەر تەکنیککارێکی تر لە پزیشکی دادی، پشکنین بکات یان بەشداری بکات لە لیژنەی پشکنین یان بڕیارێک دەربکات یان بەشداری بکات لە دەرکردنی بڕیارێک سەبارەت بە هەر ڕووداوێکی پزیشکی دادی لە داوایەک - کە یەکێک لە خزمەکانی خۆی تێدا بێت هە تا پلەی چوارەم یان ئەو کەسانەی کە پەیوەندییەکی نزیکیان بەوەوە هەیە – کە پەیوەندییان بەوەوە هەیە وەک هەواڵدەر یان دادخواز یان تۆمەتبار یان داواکاری مەدەنی یان بەرپرسی مەدەنی.

دووەم: پزیشکی دادی بۆی نیە توێکاریی تەرمی کەسێک بکات کە لەژێر چارەسەری ئەودا بووە و حاڵەتەکەی بە مردن کۆتایی هاتووە.

سێیەم: ئەگەر هەر پزیشکێکی دادی یان هەر تەکنیککارێکی تر لە پزیشکی دادی هۆکارێک لە هۆکارەکانی ناکۆکی بەرژەوەندیی بۆ دروست بوو سەبارەت بەو ڕووداوە پزیشکی ەی کە ڕۆڵی تێدا دەبینێت، ئەوا دەبێت واز لە تەواوکردنی پشکنینەکە بهێنێت و بەڕێوەبەری پەیمانگا یا بەڕێوەبەری فەرمانگەی پزیشکی دادی لە پارێزگا ئاگادار بکاتەوە بۆ ئەوەی بۆ ئەوەی بڕیاری گونجاو دەربکات بۆ نەهێشتنی ناکۆکییەکە.

چوارەم: ئەو پزیشکیە دادییەی کە لە بڕگەکانی (یەکەم و دووەم)ی ئەم ماددەیەدا هاتووە، دەستبەجێ بەڕێوەبەری پەیمانگا یان بەڕێوەبەری فەرمانگەی پزیشکی دادی لە پارێزگا ئاگادار دەکاتەوە بۆ ئەوەی پزیشکێکی دادی تر رابسپێردرێت.

پێنجەم: هەر ڕێکارێک کە بەپێی حوکمەکانی ئەم مادەیە ئەنجام بدرێت، لە راپۆرتی کۆتایی پزیشکی دادی ڕووداوە دادییەکەدا دەچەسپێت، کە ڕێکارەکە بە هۆیەوە گیراوەتەبەر.

ماددەی (٥٦):

ئەم ڕێنماییە لە رۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا بڵاودەکرێتەوە و دوای (٣٠) سی رۆژ لەرێکەوتی بڵاوکردنەوەکەی جێبەجێ دەکرێت.

د. سامان حسین بەرزنجی
وەزیری تەندروستی